

Økonomi- og Indenrigsministeriet

Slotsholmsgade 10-12
DK-1216 København K

T +45 7228 2400
F +45 7228 2401
M im@im.dk
W oim.dk

Folketingets Finansudvalg

Dato: 7. april 2012
Enhed: International Økonomi

Medlem af Folketinget Torsten Schack Pedersen (V) har den 9. februar 2012 stillet følgende spørgsmål nr. 114 i FIU til økonomi- og indenrigsministeren, og som hermed besvares.

FIU alm. del – Spørgsmål 114:

”Ministeren bedes oversende en oversigt over reformtiltag i andre EU-lande siden 2008 mhp. at konsolidere de offentlige finanser, herunder arbejdsmarkedsreformer og skattereformer m.v.”

Svar:

EU-landene har i de senere år gennemført og er ved at gennemføre en række reformer af de økonomisk-politiske rammer, arbejdsmarkeder, skattepolitik, pensions- og tilbagetrækningssystemerne, sundhedsområdet samt produkt- og tjenestemarkederne.

Vedlagte oversigt præsenterer et udvalg af en række centrale reformer i EU-lande, baseret på kilder fra OECD, EU-Kommissionen og de respektive lande.

Med hensyn til reformer af de finanspolitiske rammer, er der en række lande, som har gennemført eller er ved at gennemføre love og andre regler, som blandt andet fastlægger balanceregler for den strukturelle saldo og bindende flerårige udgiftslofter for den offentlige sektor og delsektorer.

For så vidt angår arbejdsmarkedsreformer er der generelt et fokus på tilpasninger af overførselssystemerne, aktivering, uddannelse, mv., og på skatteområdet indføres blandt andet øgede afgifter, herunder miljøafgifter mv.

Med hensyn til pensions- og tilbagetrækningsreformer gennemfører en række lande forhøjelser af tilbagetrækningsalderen og stramninger af kravene for adgang til de forskellige ordninger samt tilpasninger af tilbagetrækningsalder eller pensionsydelse, så de afhænger af levetiden.

På sundhedsområdet er der fokus på generel effektivisering af sundhedsvæsenets økonomi i form af tiltag til styrket udgiftskontrol mv.

På produkt- og tjenestemarkedet har en række landes reformer fokus på åbning og konkurrenceudsættelse af infrastrukturer (især på energiområdet) samt styrkede rammer for konkurrence i detailhandlen, åbning af lukkede professioner samt styrkede konkurrenceregler og -myndigheder.

Der kan i øvrigt henvises til EU-Kommissionens landespecifikke analyser på baggrund af EU-landenes Nationale Reformprogrammer og Stabilitets- eller Konvergensprogrammer. OECD udarbejder desuden bl.a. analyser af de enkelte OECD-lande ("Economic Surveys") samt generelle oversigter over landenes reformtiltag (særligt publikationen "Going for Growth").

Med venlig hilsen

Margrethe Vestager

Bilag – Oversigt over reformtiltag:

Tabel 1

Oversigt: reformer vedr. økonomisk politiske rammer i udvalgte EU-lande i de seneste år

Land	Reformtiltag
AT	Reform af budgettrammelov, jan. 2009: Mellemfristede udgiftslofter (for Staten). Parlament vedtager rullende fireårige udgiftslofter for overordnede budgetkategorier. Udgiftslofter opdeles i faste udgifter (80 pct.) og variable (fx arbejdsløshedsydelse) (20 pct.). Der sættes også udgiftslofter for underkategorier (kun bindende for følgende år). Gældsbræmme/budgetbalanceregulering vedtaget 2011: Strukturelt underskud maks. 0,35 pct. af BNP. Regioner maks. underskud 0,45 pct. af BNP. Indfasning af nye regler frem mod 2017.
BG	Budgetlov, 2012: Indfører bindende loft for off. udg. inkl. EU-bidrag på 40 pct. af BNP, samt lov om budgetbalance, hvor faktisk underskud i det enkelte år ikke må overstige 2 pct. af BNP.
DE	2009: Budgetbalanceregulering (Schuldenbremse) i forfatning: 1) strukt. underskud på højst 0,35 pct. af BNP fra 2016 i staten (Forbundet) (Indfasning 2011-2015: årlig stramning 0,3 pct. af BNP) og 2) strukt. balance i delstaterne (Länder) fra 2020. 3) Korrektionsmekanisme for Forbundet: Kontrolkonto kumulerer afvigelser fra balancekrav op til grænse på 1,5 pct. af BNP i forfatningen (1 pct. i den præciserende implementeringslov for at sikre en ekstra buffer). Herefter nedbringes de akkumulerede overskridelser af kravet under højkonjunkturer. Afvigelser fra balancekrav ved exceptionelle omstændigheder. Implementeringen af budgetbalancereglen i Länder endnu uafklaret. I 2010 blev et Stability Council oprettet. Deres opgave er overvågning af budgetudviklingen.
ES	Udgiftsregel fra 2011 for stat og lokal admin. (ikke renterudg.). Tilladt vækst i udgifter begrænset til forventet økonomisk trendvækst. (Dog mindre under periode med EU-henstilling) Budgetbalancereglen blev revideret i 2006: i) BNP-vækst over 3 pct.: offentlige delsektorer skal opnå overskud, ii) Vækst ml. 2 og 3 pct.: delsektorer skal opnå balance, iii) Vækst under 2 pct.: Underskud på maks. 1 pct. af BNP for off. sektor, heraf 1) 0,2 pct. centraladmin., 2) 0,75 pct. regioner, og 3) 0,05 pct. lokal admin. Regionalt gældsloft 2009: Gældsstiftelse kræver godkendelse fra centralstyret. Budgetbalanceregulering ved forfatningsændring sep. 2011: Strukturelle underskud og gæld skal følge europæiske regler. Detaljer i sekundærlov ventes juni 2012 (vedr. korrektionsmekanisme mm.)
FI	2003 (rev. i 2011): Flerårigt bindende udgiftsloft 2012-2015 (dækker 80 pct. af statsbudget), samt udgiftsregel om at statens samlede reale udgifter (under udgiftsloftet) skal reduceres med 0,35 pct. i 2015 i forhold til 2012.
FR	Mellemfristet budgetramme for 2011-2014: sætter mål for off. udgifter, sundhedsudgifter, overførsler, skatteindtægter, samt off. saldo og gæld i pct. af BNP. Regel om allok. af uventede indtægter til gældsnedbringelse fra 2009. Uventede indtægter i centralsektor bruges til at reducere off. underskud. Fra 2011 også indtægter vedr. overførsler. 2011: Flerårig-udgiftsregel for Staten (1/3 af off. sektor). 1) Statens udgifter ekskl. renter på gæld og off. pensioner fastfrysers nominelt. 2) Statens samlede udgifter fryses reelt. Det strammeste krav binder. Plan om reform med indskrivning af budgetbalanceregulering og bindende flerårige budgetrammer (udgiftslofter) i forfatning.
IE	Plan om ny 'Fiscal Responsibility Law' og etablering af rådgivende budgetråd: Herunder i) 'Public Finances Correction Rule': Finanspolitisk stramning øges med afstand til traktatens referenceværdier. ii) 'Prudent Budget Rule': Krav om minimum tilpasning på 0,5 pct. af BNP indtil MTO nås. iii) Regel om holdbar udgiftsvækst: Samlede off. udgifter må ikke vokse hurtigere end underliggende mellemfristede økonomiske vækstrate med mindre kompenseret ved øgede indtægter.
IT	2010: Indførelse af 3-årige mellemfristede budgetmål opdelt på delsektorer (central, regional og lokal, samt overførsler). Plan om forfatningsændring vedr. budgetbalanceregulering medio 2012.
LU	2010: Udgiftsregel: Vækst i off. udgifter må ikke overstige mellemfristede vækstudsigt, når modcykliske finanspolitiske tiltag er udfaset oven på krisen i 2009.
NL	Budgetreform vedtaget i 2010: 1) konjunkturfølsomme udgiftsposter (overførsler) og renteudgifter genindført under udgiftslofter for at undgå procyklikalitet under højkonjunktur. Renteudgifter under forventning medfører reduktion af udgiftsloft. Øgede renteudgifter skal finansieres inden for loft. 3) Vedtagelse af signal-margin: Hvis mål for off. underskud overskrides med over 1 pct. af BNP → konsolideringstiltag. 2012: Plan om budgetlov, som dels skal indføre EU's finanspolitiske regler og dels egne budgetregler i national lov.
PT	Revision af budgettrammelov vedtaget dec. 2010: i) flerårige udgiftslofter for delsektorer og mellemfristet budgetbalanceregulering om MTO med korrektionsmekanisme (som er udefineret), ii) styrket kontrol med alle offentlige delsektorer, iii) uafhængigt økonomisk råd.
SE	Budgetbalanceregulering i 2010: Gns. overskud 1 pct. af BNP over konjunkturcykel. Dækker hele offentlige sektor. Mål indført i 2000, nu formaliseret i budgetlov (fra 2000 balance for lokal admin.). 2010: Nominelt udgiftsloft for stat og pensionssystem (eksl. renteudgifter) indført i 1997, men fra 2010 lovpligtigt at vedtage udgiftslofter for rullende 3-års perioder. Bindende lofter vedtages med vedtagelsen af årlig FL. Krav om buffer. 2007: 'Finanspolitiska Rådet': Uafhæng. analyser + ikke bindende anbefalinger.
UK	I maj 2010 vedtog ny regering nye finanspolitiske rammer: 3 hovedsøjler: i) den konjunkturrensede planlagte saldo (ekskl. investeringer) skal være på vej mod balance i slutningen af rullende 5-årig budgetperiode (nu 2015-16), ii) Mål for den offentlige sektors nettogæld skal være faldende senest i 2015-2016, iii) etablering af budgetmæssig ansvarligheds kontor (OBR), der bl.a. udarbejder makroprognoser til årlige FL.

Anm.: Program-budgettering er et budgetsystem, hvor alle omkostninger ved projekter og programmer er beskrevet i detaljer.

Kilde: Public Finances in the EMU 2011, Kommissionens "Fiscal Frameworks across Member States", 2012.

Tabel 2

Oversigt: arbejdsmarkeds- og skattereformer i udvalgte EU-lande i de seneste år

Land	Reformtiltag
AT	2011: Kriterier strammet for tildeling af førtidspension. Introduktion af en bankafgift (balanceafgift) og en afgift på handel med derivater. 2010: Samlet set visse lempelser af erhvervsbeskatningen, herunder lempelser vedr. beskatning af overskud for personligt ejede virksomheder og stramninger vedr. den skattemæssige behandling af tilbageholdt overskud. Øgede miljøafgifter på køretøjer, flytrafik mv., øgede tobaksafgifter.
BE	2010: Erhvervsbeskatning – samlet set visse lempelser; forbedrede skattemæssige incitamenter for virksomheder og entreprenører mv., men begrænsning af fradragmuligheder ift. behandling af renteudgifter. Visse momssatser sænkes. Afgifter på miljø-venlige køretøjer sænkes. 2008-2009: Aktiveringsprogrammer for unge ledige er optrappet. Siden 2005: Bidrag til sociale sikringsordninger er sænket flere gange for lavtlønnede, langtidsledige mv.
DE	2011: Supplerende ledighedsydelse udfases. Indførelse af programmer, som skal øge deltagelse på arbejdsmarkedet for personer med indvandrerbaggrund samt ny lovgivning, som skal sikre bredere anerkendelse af uddannelsesmæssige kompetencer erhvervet i udlandet. 2010: Forhøjelser af visse ydelser, f.eks. børneydelser. Erhvervsbeskatning sænkes gennem øgede muligheder for fradrag for renteomkostninger. 2007-2009: Bidrag til arbejdsløshedsforsikringer reduceres. 2007-2013: Offentlig børneoplysning udvides.
ES	2011: Decentral lønfastsættelse - gennemførelse af reform som fremmer fastsættelse af løn og arbejdstid på virksomhedsniveau. Vedtagelse af handlingsplan for styrket arbejdsformidling. 2010: Vedtagelse af arbejdsmarkedsreform, som gør det lettere og billigere for virksomheder at afskedige ansatte. Reformen tilskynder til ansættelse af lærlinge og praktikanter. 2010: Indkomstskat øges gennem udfasning af visse fradrag og indførelse af en progressiv beskatning af opsparingsindkomst. Erhvervsbeskatning reduceres gennem en udbredelse af de mere lempelige regler, som gælder for små- og mellemstore virksomheder, herunder højere skattemæssige beløbsgrænser ift. behandlingen af overskud mv. 2010-2011: Generel momssats sættes op fra 16 til 18 pct.
FI	2010: Visse lempelser i indkomstskattesystemet, herunder lavere sattesatser og større fradrag. Afgifter øges på usunde fødevarer og tobak. Siden 2007: Decentralisering af lønforhandlinger til brancheniveau. Siden 2007: Dagpenge-reform, hvor modtagelse af dagpenge efter 500 dages ledighed betinges af aktiv deltagelse i arbejdsmarkedsprogrammer.
FR	2012: Forslag om indførelse af en afgift på finansielle transaktioner på aktier, visse typer af derivater mv. 2011: Introduktion af bankafgift på 0,25 pct. af minimumskapitalkravet (balanceafgift). 2010: Visse stramninger i indkomstskattesystemet, herunder vedr. kursgevinstbeskatning, beskatning af bonusser mv. 2009: Vedtagelse af plan for at øge incitament til jobsøgning.
IE	2010: Indførelse af gratis daginstitutionstilbud for børn 3 til 4 år for at øge kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse. 2011: Skærpede økonomiske sanktioner for ledige ved afvisning af job eller jobtræning. 2010: Indkomstskat øges gennem reducerede fradrag og højere satser. Generel momssats sænkes med 0,5 pct. til 21 pct. (tilbage til niveauet før december 2008).
IT	2012: Igangværende dialog om arbejdsmarkedsreform, som ventes at indeholde ændring i reglerne for afskedigelse samt en liberalisering af en række erhvervssektorer. 2010: Øget indsats mod skatteunddragelse.
NL	2011: Ændringer i indkomstskattesystemet, som vil indebære stærkere progression. Afgifter på tobak øges og sænkes for energieffektive køretøjer. Reform af invalidepensionssystem, som skal mindske unges tilgang til invalidepension. 2009: Indførelse af en række beskæftigelsesfradrag for lavindkomstgrupper mv. for at tilskynde til øget arbejdsudbud.
PL	2011: Forhøjelse af bidrag til sociale sikringsordninger. Øgede afgifter på tobak mv. Forhøjelser af visse satser i momssystemet.
SE	2010: Udfasning af midlertidig førtidspensionsordning. Indkomstskat sænket som led i skattereform med tilpasning af visse fradrag mv. 2009: Etablering af økonomiske incitamenter for de delvist uarbejdsdygtige til at indtræde på arbejdsmarkedet. Bidrag til sociale sikringsordninger reduceres. Siden 2006: Inden for syge- og invalideordninger er kriterierne for modtagelse strammet op, bl.a. via regelmæssige vurderinger af personers arbejdsduelighed og aktiv rehabiliteringsproces.
UK	2011: Generel momssats sættes op fra 17,5 til 20 pct. fra en midlertidig nedsættelse til 15 pct. i 2008-2009. Erhvervsbeskatning: reduceret selskabsskattesats. 2010: Indkomstbeskatning øges og gøres yderligere progressiv. Introduktion af forskellige nye miljøafgifter. 2008-2010: Udvidelse af arbejdsmarkedsprogram fra 2008 til at omfatte flere grupper af overførselsindkomstmottagere. 2009: Indførelse af bankafgift (balanceafgift). 2008: Vedtagelse af arbejdsmarkedsprogram, hvis formål er at få personer, som har ansøgt om understøttelse, tilbage på arbejdsmarkedet.

Kilde: OECD, Kommissionen, mv.

Tabel 3

Oversigt: pensionsreformer i udvalgte EU-lande i de seneste år

Land	Reformtiltag
AT	Lovgivning om pensionsrettigheder strammet i 2011, herunder vedr. muligheden for invalide- og førtidspension. Fra 2014 strammes muligheden for tidlig tilbagetrækning gennem bl.a. en forlænget arbejdsmæssig optjeningspligt.
BE	Pensionsreformer i 2007 og 2009 forhøjede alderen for tidlig tilbagetrækning fra 58 år til 60 år. Pensionsalderen for kvinder forhøjet fra 64 år til 65 år, så den nu er lig pensionsalderen for mænd. Derudover er der introduceret en pensions-bonus ved arbejde ud over pensionsalderen. Aktuelt pågår en større revision af ordninger for tidlig tilbagetrækning, og den nye regering har fremlagt forslag til en pensionsreform der bl.a. har til hensigt at øge pensionsalderen fra 65 til 67 år.
DE	Pensionsalderen er aktuelt 65 år, men hæves gradvist til 67 år i perioden 2012-2029. Stadig muligt for forsikrede at trække sig tilbage som 65-årig uden reduktion i pensionen, hvis de igennem 45 år har indbetalt de obligatoriske bidrag. Tidlig tilbagetrækning mulig for 63-67 årige, idet ydelserne reduceres per måned pensionen bliver udbetalt tidligere.
ES	Pensionsreform i 2011 medfører en forhøjelse af pensionsalderen fra 65 år til 67 år indfaset over en periode på 15 år. Ydelser og tilbagetrækningsalder er gjort afhængig af den forventede levealder. Antallet af år man skal have været i arbejde for at kunne modtage pension er hævet fra 15 år til 25 år. Stramning af reglerne for tidlig tilbagetrækning.
FI	Pensionsreform i 2005: Introducerede en koefficient, som varierer pensionsydelsen efter udvikling i forventet levetid. Tidligere ordninger for tidlig tilbagetrækning, hvor det at modtage ydelsen ikke påvirkede ens senere pensionsudbetalinger, er ved at blive udfaset. Fra januar 2011 blev aldersgrænsen for deltidspension forhøjet fra 58 år til 60 år.
FR	Pensionsreform fra 2010 øger gradvist forskellige tilbagetrækningsaldrer med 2 år frem til 2018. Den tidligste pensionsalder hævet fra 60 til 62 år, og alderen hvormed man er berettiget til fuld pension er hævet fra 65 til 67 år. Personer, der vælger at blive på arbejdsmarkedet efter at de er berettiget til pension kan opnå en øget pensionsudbetaling per ekstra kvartal de er på arbejdsmarkedet.
IE	Indførelse af pensionsafgift i 2009 og pensionsreform i 2010, bl.a. forhøjelse af pensionsalderen fra 65 år til 66 år i 2014, 67 år i 2021 og 68 år i 2028. Endvidere ny pensionsordning for offentligt ansatte indført fra 2011, som reducerer statens pensionsrelaterede udgifter ved bl.a. en lignende stigning i pensionsalderen fra 65 til 68 år.
IT	En række pensionsreformer senest i 2010 og 2011 har strammet op på mulighed for pensionsydelser bl.a. gennem en gradvis forhøjelse af pensionsalderen fra generelt 65 år til 66 år for mænd og fra generelt 60 år til 65 år for kvinder. For offentligt ansatte vil pensionsalderen fra og med 2012 være på 65 for både mænd og kvinder. Reglerne om levetidsinddeksering af ydelser og pensionsalder blev strammet med reformen i 2010 og 2011. Reformen fra 2011 suspenderer midlertidigt reguleringen af pensionsydelsen ift. inflationen, øger antallet af år for pensionsindbetalinger til 42 år og indfører en "exit window"-mekanisme der udskyder udbetalingen af pensionsydelser med 12-18 måneder i forhold til pensionsalderen.
NL	Pensionsreform fra 2009 øger pensionsalderen fra 65 år til 66 år i 2020 og 67 år i 2025. Gunstige skatteregler for indkomstrelaterede private pensionsordninger afskaffet i 2005 med henblik på at stimulere arbejdsudbuddet blandt seniorer.
SE	Ingen større pensionsreformer siden 2003. Tilbagetrækning med indkomstafhængig alderspension er muligt fra 62 år. Personer med lav eller ingen optjent pension modtager en garantipension, der tidligst kan hæves fra 65 år. De månedlige udbetalinger af alderspensionen er stigende med den enkelte borgers tilbagetrækningsalder. Pensionssystem generelt indrettet så højere forventet levealder vil indebære en generelt lavere pensionsudbetaling.
UK	Seneste pensionsreformer i 2008 og 2011. 2011-reformen afkorter indfasningsperioden for den forhøjelse af pensionsalderen der blev indført med tidligere reformer. Fra 2018 vil både mænd og kvinder kunne få offentlig pension fra de er 65 år (fra 2010 gradvist stigende fra 60 år for kvinder, pensionsalderen for mænd er 65 år), og pensionsalderen sættes op til 66 år fra 2020 og til 67 år fra 2026. I 2011 stramning af reglerne for invalidepension, herunder dækningsgraden.

Kilde: OECD, Kommissionen, mv.

Tabel 4

Oversigt: sundhedsreformer o.a. i udvalgte EU-lande i de seneste år

Land	Reformtiltag
DE	Sundhedsreform besluttet 2010, trådt i kraft i 2011, stigning i bidraget til den lovpligtige sygeforsikring – i både arbejdsgiverandel (7,9 % til 8,2 %) og lønmodtagerandel (7,0 % til 7,3 %) samt omkostningsreduktioner hos læger og sygehuse.
ES	2010: styrket udgiftskontrol på sundhedsområdet med specielt fokus på medicinforbruget.
FI	2011: reform af uddannelsessystemet, specielt fokus på videregående uddannelser, herunder hurtig gennemførelse, indførelse af brugerbetaling og mulighed for offentlige studielån afhængigt af indkomst.
FR	2009 reform af det regionale sundhedsvæsen. Opbygning af regionale sundhedsmyndigheder, som bl.a. skal sikre effektiv brug af forskellige interessenter i sundhedsvæsenet. 2010 indført nye tiltag til at sikre budgetoverholdelse. Derudover stiger egenbetalingen af sundhedsydelse, da den nationale sygesikring sænker andelen, som refunderes. Siden 2005 er andelen faldet fra 80% til 78% .
IE	2011: Omlægning af sundhedsskat. Tidligere en bidragssats, trukket af bruttoløn for ved indkomst over €26.000. Nu indkomstskat med progressiv beskatning for lønmodtagere med min. €4.000 i årlige indkomst. Provenuneutralt, men ændring i skattebase. (0,5 mio. flere irere betaler den nye Universal Social Charge ift. den tidligere Health and Income Levy.)
IT	2010: tiltag til styrkelse af styring og forbedring af budgetkontrol i sundhedssystem, specielt på regionalt niveau.
LT	2009: reformering af sundhedssystemet, med bl.a. optimering af samarbejdet mellem institutioner samt en reorganisering og modernisering af funktioner.
LV	2010-2014: reformering af sundhedssystemet, herunder effektivisering, omkostningsminimering og opbygning af netværk på tværs af sektoren.
NL	2006: Gennemgribende reform af sundhedssystemet, "the Health Insurance Act" som gik fra blandet privat og socialt sikret model til en privat obligatorisk standardforsikring, med samme præmie for alle, dvs. uden risikotillæg, Reformen indeholder risikoudligning mellem grupper og kompensation for lave indtægtsgupper. Derudover er der i 2010 vedtaget nye love, som begrænser adgangen til invalidepension for unge.
PL	2009: stramning af regler for handicaptillæg og førtidspension. Skolereform i 2009/2013, med bl.a. sænkelse af alder for obligatorisk skolestart til 5 år.
SE	2007: Reformprogram vedr. syge- og handicapordninger. 2010: Strengere tilkendelsesregler ift. sygedagpenge, tidsbegrænsninger, job-incidenter og udfasning af midlertidige handicapydelse.
UK	2011/2012-: Omfattende reform af sundhedssystemet, NHS., bl.a. med fokus på decentralisering af beslutninger og tættere kontakt mellem læge og patient.

Kilde: OECD, Kommissionen, mv.

Tabel 5

Oversigt: produkt- og servicemarkedsreformer i udvalgte EU-lande i de seneste år

Land	Reformtiltag
AT	Lov om styrket konkurrence på naturgasmarkedet vedtaget i 2011. Styrket netværksadgang på teleområdet vedtaget 2010. Lovrevision i 2008 vedr. styrket adgang til en række beskyttede professioner. Udvidelse af åbningstider i detailhandlen i 2008.
BE	Regler vedr. detailsalg lempet i 2010, herunder indskrænkninger i eksisterende i pris- og udsalgsrestriktioner samt lettere adgang til at etablere storcentre mv.
CZ	Forbedringer af erhvervslivets rammevilkår vedtaget i 2008-2009: lettere etableringsprocedurer for enkeltmandsvirksomheder og forbedret konkurslovgivning. Det drøftes aktuelt at nedsætte kapitalkrav for (ikke-finansielle) virksomheder.
DE	Styrkelse af konkurrencen på elektricitets- og gasmarkedet vedtaget i 2009. Planer om at liberalisere regionale bustjenester i 2011.
EE	Engrosmarkedet for elektricitet åbnet i 2010 og fuld liberalisering inden 2013. Restriktioner på grundkøb er blevet afskaffet. Administrative lettelser for virksomheder vedtaget på en række områder.
ES	Lempelser af krav vedr. etablering af storcentre mv. vedtaget i 2010.
FI	Lempelse i restriktioner for butiksåbningstider (søndagsåbent) vedtaget i 2009.
FR	Reform af konkurrencemyndigheder i 2009. Visse lempelser i eksisterende i prisrestriktioner i detailhandlen samt visse lettelser i planlovgivning vedr. detailhandel.
GR	Ny konkurrencelov og lettelser vedr. virksomhedsetablering trådte i kraft i 2011. Lovgivning vedr. åbning af 150 lukkede professioner samt åbning af energisektoren vedtaget af parlamentet i 2010-2011.
HU	Trinvis markedsåbning af energisektoren trådte i kraft i 2007 og 2009.
IE	Øgede straffe for overtrædelse af konkurrencelovgivning vedtaget i 2011 samtidig med reformer af regulering af apoteksbranchen og juridisk rådgivning. Øget åbning af engrosmarkedet for elektricitet fra 2007 og frem.
IT	Lempelser af restriktioner vedr. detailhandel (reduktion af åbningstidsbegrænsninger og bedre mulighed for etablering af storcentre mv.) og styrkede beføjelser til konkurrencemyndighederne vedtaget i december 2011. Fremlagt planer vedr. liberalisering af lukkede professioner, transportsektoren mv.
LT	Styrkelse af konkurrencemyndighederne planlægges.
LV	Styrkelse af konkurrencemyndighederne vedtaget som led i Letland låne- og tilpasningsprogram.
PL	Styrket tilsynsmyndighed på teleområdet vedtaget i 2009.
PT	Styrket markedsadgang på energiområdet og bedre mulighed for etablering af storcentre mv. vedtaget i 2009 og 2010. Planer vedr. privatiseringer i energisektoren og liberalisering af lukkede professioner, herunder ved afskaffelse af forskellige autorisationskrav.
SE	Afskaffelse af apotekernes eneret på salg af medicin. Bedre adgang for private aktører til at byde på kommercielt attraktive strækninger for passagertogtransport.
SK	Vedtaget administrative forenklinger mv., herunder vedr. offentlige udbud.

Kilde: OECD, Kommissionen, mv.